

INGLIZ TILI GRAMMATIKASINI KOMMUNIKATIV MASHQLAR
ORQALI O’RGANISH

Qo‘qon universiteti Andijon filiali Iqtisodiyot yo‘nalishi talabasi

Alisherov Zikrillox Alisher o‘g‘li

Ilmiy rahbar: Qo‘qon Universiteti Andijon filiali o‘qituvchisi

Jaloldinov Islomiddin Shamsiddin o‘g‘li

Annotatsiya: *Mazkur maqolada ingliz tili grammatikasini kommunikativ mashqlar orqali o‘rganishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Kommunikativ yondashuv asosida grammatika o‘qitishning samaradorligi, o‘quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishdagi ahamiyati hamda interfaol metodlardan foydalanish masalalari yoritilgan. Shuningdek, grammatik qoidalarni real muloqot jarayonida qo‘llash orqali o‘quvchilarning til o‘rganishga bo‘lgan qiziqishini oshirish va mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini shakllantirish yo‘llari ko‘rsatib berilgan. Tadqiqot natijalari kommunikativ mashqlar ingliz tili grammatikasini puxta o‘zlashtirishda samarali vosita ekanligini tasdiqlaydi*

Kalit so‘zlar: *ingliz tili grammatikasi, kommunikativ mashqlar, kommunikativ yondashuv, interfaol metodlar, nutqiy kompetensiya, grammatika o‘qitish, chet tili ta‘limi, muloqot, amaliy ko‘nikmalar, til o‘rganish samaradorligi.*

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida ingliz tilini o‘rganishga bo‘lgan ehtiyoj tobora ortib bormoqda. Jahon miqyosida ta‘lim, ilm-fan, biznes va axborot texnologiyalari sohalarida ingliz tilining yetakchi mavqega ega ekanligi ushbu tilni mukammal egallash zaruratini yuzaga keltirmoqda. Shu sababli mamlakatimizda ham ingliz tilini o‘qitish sifatini oshirish, o‘quvchilarning til kompetensiyalarini xalqaro standartlar asosida baholashga katta e‘tibor qaratilmoqda. Ayniqsa, umumta‘lim maktablarining yuqori sinf o‘quvchilari uchun xalqaro sertifikatlar — IELTS, CEFR va TOEFL kabi imtihonlarni topshirish orqali oliy ta‘lim muassasalariga kirishda qo‘shimcha imtiyozlarga ega bo‘lish imkoniyatlari yaratilgani ingliz tilini chuqur o‘rganishga bo‘lgan qiziqishni yanada oshirdi. Bu esa o‘z navbatida o‘qituvchilardan ham pedagogik mahoratini muntazam ravishda oshirib borishni, darslarni zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etishni talab etmoqda. Hozirgi ta‘lim tizimida ingliz tilini o‘qitish faqat an‘anaviy grammatik-tarjima (Grammar-Translation Method) usuli bilan cheklanib qolmay, balki audio-lingval (Audio-Lingual Method), kommunikativ (Communicative Method) va interaktiv yondashuvlar asosida olib borilishi zarur. Ushbu metodlar axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan uyg‘unlashgan holda qo‘llanilganda, dars jarayoni yanada samarali, qiziqarli va natijador bo‘ladi. Zamonaviy o‘qitish usullari nafaqat o‘quvchilarning ingliz tilida erkin muloqot qilish ko‘nikmalarini shakllantiradi, balki ularning tanqidiy fikrlash, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va jamoada ishlash kabi muhim kompetensiyalarini ham rivojlantiradi. Biroq amaliyotda ko‘plab yuqori sinf o‘quvchilari o‘z fikrlarini ingliz tilida erkin ifoda etishda qiyinchilikka

duch keladilar. Buning asosiy sabablari sifatida o‘ziga bo‘lgan ishonchning pastligi, yetarli amaliy mashg‘ulotlarning mavjud emasligi hamda grammatik bilimlarni real nutq jarayonida qo‘llash tajribasining kamligi ko‘rsatiladi.

Asosiy qism

Ingliz tili global muloqot vositasi sifatida yosh avlod uchun keng imkoniyatlar eshigini ochadi. Shu bois bolalarga ushbu tilni, ayniqsa uning grammatik asoslarini samarali o‘rgatish o‘ziga xos metodik yondashuvni talab qiladi. Zamonaviy ta‘lim texnologiyalarining rivojlanishi bu jarayonni yanada interaktiv va qiziqarli tashkil etish imkonini bermoqda. Ingliz tili grammatikasini o‘rgatishda eng samarali yondashuvlardan biri kommunikativ metod hisoblanadi. Ushbu metodning asosiy maqsadi grammatik qoidalarni nazariy jihatdan yodlatish emas, balki ularni real hayotiy muloqot jarayonida amaliy qo‘llashga o‘rgatishdir. Dialoglar, suhbatlar, rolli o‘yinlar hamda juftlik va guruhli mashqlar orqali o‘quvchilar grammatik strukturalarni tabiiy ravishda o‘zlashtiradilar. Bu usul ularning til o‘rganishga bo‘lgan motivatsiyasini oshirib, kommunikativ faolligini kuchaytiradi. Shuningdek, induktiv yondashuv ham grammatikani o‘rgatishda samarali hisoblanadi. Bu usulda o‘quvchilar tayyor qoidalarni yod olish o‘rniga, turli misollarni tahlil qilish orqali grammatik qonuniyatlarni mustaqil ravishda aniqlaydilar. Natijada ularda tahliliy fikrlash, kuzatish va xulosa chiqarish ko‘nikmalari shakllanadi.

Texnologiyalardan foydalanish esa bugungi kunda ingliz tili grammatikasini o‘qitishning ajralmas qismiga aylandi. Duolingo, Memrise, Busuu kabi mobil ilovalar, BBC Learning English va British Council kabi onlayn platformalar hamda interaktiv o‘yinlar o‘quvchilarga grammatik qoidalarni mustaqil, qulay va qiziqarli tarzda o‘rganish imkonini yaratadi.

Demak, ingliz tili grammatikasini kommunikativ mashqlar orqali o‘rgatish o‘quvchilarning nafaqat grammatik savodxonligini, balki ularning erkin muloqot qilish, mustaqil fikrlash va zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa

Ingliz tili grammatikasini kommunikativ mashqlar orqali o‘rgatish zamonaviy ta‘lim jarayonining eng samarali yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuv o‘quvchilarga grammatik qoidalarni faqat nazariy jihatdan o‘zlashtirish emas, balki ularni real muloqot jarayonida amaliy qo‘llash imkoniyatini yaratadi. Natijada o‘quvchilarning ingliz tilida erkin fikr bildirish, suhbat qurish va o‘z bilimlarini amaliyotda qo‘llash ko‘nikmalari shakllanadi.

Kommunikativ metod, induktiv yondashuv hamda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish darslarning samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Bunday usullar o‘quvchilarning til o‘rganishga bo‘lgan qiziqishini kuchaytirib, ularning mustaqil fikrlash, tahlil qilish, muammoli vaziyatlarga yechim topish va jamoa bilan ishlash kompetensiyalarini rivojlantiradi. Shuningdek, ingliz tilini o‘qitishda interaktiv mashqlar, rolli o‘yinlar, dialoglar va raqamli platformalardan foydalanish o‘quvchilarda o‘ziga bo‘lgan ishonchni oshiradi hamda til to‘sig‘ini yengishga yordam

15-Aprel, 2026-yil

beradi. Ayniqsa, yuqori sinf o‘quvchilarini xalqaro baholash tizimlariga tayyorlashda kommunikativ mashqlarning o‘rni beqiyosdir.

Xulosa qilib aytganda, ingliz tili grammatikasini kommunikativ mashqlar asosida o‘qitish o‘quvchilarning grammatik kompetensiyasini mustahkamlash bilan birga, ularni xalqaro ta’lim standartlari talablariga mos ravishda shakllantirishda muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press, 2014.
2. Teaching by Principles: An Interactive Approach to Language Pedagogy. Pearson Education, 2015.
3. Communicative Language Teaching Today. Cambridge University Press, 2006.
4. British Council. English Language Teaching Resources.
5. Cambridge Assessment English. Assessment and Learning Materials.
6. Ministry of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan. Chet tillarni o‘qitish bo‘yicha metodik tavsiyalar.
7. Jalolov J.J. Chet til o‘qitish metodikasi. Toshkent: O‘qituvchi, 2012.
8. Bekmuratova U.B. Ingliz tilini o‘qitishda innovatsion texnologiyalar. Toshkent, 2018.